

RA4AL

A TANULÓI TELJESÍTMÉNY NÖVELÉSE – A BEFOGADÓ OKTATÁS ÉS NEVELÉS MINŐSÉGI KÉRDÉSEI A PROJEKT FŐ ÜZENETEI

Bevezetés

A jelen tanulmány célja, hogy összefoglalja az Európai Ügynökség a Sajátos Igényű Tanulók Oktatásának Fejlesztéséért (a továbbiakban: az Ügynökség) „A tanulói teljesítmény növelése” (az angol elnevezésnek – Raising Achievement for all Learners – megfelelő rövidítéssel: RA4AL) című projekt fő üzeneteit.

A befogadó oktatás és nevelés szorosan összefügg az egyenlőség, a szociális igazságosság, a demokrácia és a társadalmi részvétel elveivel, mivel az iskolai kudarc és egyenlőtlenség nem csupán a gazdasági növekedés és versenyképesség, hanem egyúttal a szegénység csökkentése és a társadalmi befogadás erősítése szempontjából is kulcsfontosságú (Az Európai Unió Tanácsa, 2010).

A tanulói teljesítmény növelése etikai követelmény. Az RA4AL projekt azt célozza, hogy elmozduljunk a befogadásra való összpontosítás és az ilyen megközelítés igazolása felől abba az irányba, amely azokkal a módokkal és lehetőségekkel foglalkozik, hogy hogyan tudja a befogadó szakpolitika és gyakorlat növelni valamennyi tanuló teljesítményét.

Az RA4AL projekt indokoltsága

Egy közelmúltban elkészült munkában az UNESCO (2012) megerősíti azt a szerepet, amelyet az oktatás-nevelés játszik egy befogadóbb és igazságosabb társadalom megalkotásában, és a következőket állapítja meg: *„... egyre erősebb nemzetközi egyetértés van azzal kapcsolatban, hogy ha egy oktatási rendszerben felbukkan a kirekesztés jelensége, akkor az nem tekinthető minőségi rendszernek”* (1. o.).

Az OECD (2011) kimutatta, hogy a legrosszabbul teljesítő diákok teljesítményének növelése nem szükségszerűen a legjobban teljesítő tanulók kárára kell, hogy történjen – az iskolai teljesítmény és az egyenlőség „kéz a kézben” halad együtt.

Míg a szakpolitikai fejlesztést erőteljesen befolyásolják egy társadalom értékei és törekvései, illetve egyre fokozódó mértékben a gyermekek jogainak elismerése, szükség van a folyamatok és kimenetek egymástól eltérő hatékonyságának bizonyítékaira is (Lindsay, 2007).

Az Ügynökség számos tagországában végbemenő pozitív fejlődés ellenére még mindig hiányzik a befogadó oktatás és nevelés világos fogalmi meghatározása, illetve ebből következően az is, hogy a valamennyi tanuló igényeinek való megfelelés érdekében milyen lépésekre van szükség a sokféleség pozitív

felfogásának kialakítására és az egyes oktatási-nevelési rendszerek és iskolák kapacitásának fokozására. Nem a „sajátos nevelési igény” koncepciójának és gyakorlatának a többségi környezetbe és körülményekbe történő átültetése jelenti a továbblépés útját – szükség van arra is, hogy számos olyan korábbi feltételezést is alapjában felülvizsgáljunk, amelyek a mai napig meghatározzák, hogyan működjenek az egyes oktatási-nevelési rendszerek és iskolák.

Az RA4AL projekt minden tanulóra irányul – bármely olyan gondolatot megkérdőjelez, amely szerint vannak bizonyos tanulók, akik eleve kudarcra vannak ítélve. A projektmegbeszélések résztvevői kiemelték, hogy a megbeszélések során elsősorban az alulteljesítés veszélyének kitett csoportok tanulói kaptak megkülönböztetett figyelmet. Míg azonban a sajátos nevelési igényű, és a migráns tanulók közismerten különösképpen ki vannak téve az alulteljesítés veszélyének, az Ügynökség tagországainak képviselői és a konferencia résztvevői további veszélyeztetett csoportokat is megemlítettek. Ilyenek az alacsony társadalmi-gazdasági státuszú csoportokból érkező tanulók, azok, akik bizonyos hatósági felügyelet alatt állnak vagy nehéz körülmények között élnek, mint például az erőszakos cselekmények áldozatai, a romák és a vándorló életet élők, a nem rendszeresen iskolába járó tanulók vagy akiknek maguknak is gondoskodási felelősségük van, illetve a jobb képességű és tehetségesebb tanulók.

A projekt tárgyalási álláspontja a következő kérdéseket tette fel: Hogyan összpontosítsuk figyelmünket a befogadás fogalmi keretein belül az alulteljesítés és a marginalizáció veszélyeinek kitett tanulók igényeire anélkül, hogy esetleg rendkívül korlátozó „bélyegeket” sütnénk rájuk? Hogyan monitorozhatók a legmegfelelőbb módon az ilyen tanulók teljesítményei, s hogyan értékelhetők a kimenetek annak érdekében, hogy igényeik kielégítését biztosítani tudjuk?

Míg az alulteljesítés veszélyének kitett tanulókkal kapcsolatos gondolkodás igyekszik elkerülni a kategorizálást és a sztereotípiák lehetőségét, tovább kell gondolni ezeket a kérdéseket, hogy az egyes szakpolitikai válaszok és az azokat követő monitoring és értékelési tevékenység figyelembe vegye az egyéni körülményeket, szempontokat is.

Az Ügynökség RA4AL projektje

Az Ügynökség 2010-ben felmérést végzett a tagországok között, hogy azonosítsa az egyes országok tevékenységének hosszú távú prioritásait. A felmérés elsőszámú kutatási irányként a valamennyi tanuló teljesítménynövelésének kérdését jelölte meg.

Ennek eredményeként 2011 tavaszán az Ügynökség az Európai Bizottság Egész életen át tartó tanulás Comenius programja keretében támogatási igényt nyújtott be „A tanulói teljesítmény növelése – a befogadó oktatás és nevelés minőségi kérdései” című projekt finanszírozására. 2011 őszén az Ügynökség elnyerte a projekt finanszírozását, amely 2011 decemberétől 2012 novemberéig tartott (projektszám: 517771-LLP-1-2011-1-DK-COMENIUS-CAM).

A projekt-információ és -kimenetek fő célcsoportja azok a nemzeti szakpolitikusok, akik abban a pozícióban vannak, ahol biztosítani tudják, hogy a befogadás a teljes oktatáspolitikai kialakításának integráns részévé váljon, és ahol az oktatási és más kormányzati szakterületek között szükséges együttműködés továbbfejleszhető.

Az RA4AL projekt a következőkre támaszkodott:

- Az Ügynökség által folytatott tematikus projektmunkák széles köréből nyert megállapítások kiterjedtek az összes tagországra és magukban foglalták a legutóbbi kutatási eredményeket, beleértve az olyan nemzetközi szervezetek által publikált munkákat is, mint az UNESCO, az UNICEF és az OECD.
- A dán Oktatási Minisztériummal és az odense-i városi hatóságokkal együttműködésben

Odensében (Dánia) 2012. június 13–15. között a dán EU-elnökség egyik hivatalos rendezvényeként megtartott RA4AL konferencia kimenetei.

A projekt fő kérdéseinek alapos feltárására és a jövőbeli munka irányának világos meghatározására az Ügynökség tagországaiiban működő Oktatási Minisztériumok három szakértői csoportot állítottak fel: az általános kötelező oktatás szakpolitikussai, oktatási és szakpolitikussok, illetve a befogadó neveléssel és oktatással foglalkozó kutatók. Valamennyi résztvevő vélemény- és tapasztalatcserét folytatott a befogadó környezetben folyó minőségi oktatásról, mint a valamennyi tanuló teljesítménye növelésének stratégiájáról a konferencia kiállítása, inputjai, szemináriumai és informális hálózatépítő tevékenysége és vitafórumai keretében.

A konferencia előtt minden résztvevő megkapta az Ügynökség munkatársai által készített RA4AL tárgyalási álláspont tervezetét. Ez az anyag áttekintette az Ügynökség közelmúltban e területen végzett munkáját, a vonatkozó nemzetközi kutatási eredményeket, egyúttal felvázolt néhány kulcstémát az RA4AL projekttel és a konferenciával kapcsolatban.

A tárgyalási álláspont és a konferencia teljes anyaga hozzáférhető a következő weboldalon: <http://www.european-agency.org/agency-projects/ra4al>

A tanulói teljesítménynövelés kihívásai

Dyson és munkatársai (2004) megállapítják, hogy azok a „megoldások”, amelyek egyszerűen ráépülnek vagy beleilleszkednek egy eleve igazságtalan rendszerbe, szükségszerűen kudarcra vannak ítélve. Bár a szakpolitikussok szeretnék megszüntetni az oktatási teljesítmények között meglévő szakadékokat, az ezt célzó legújabb stratégiák (akár úgy, hogy magasabbra helyezik a mércét, vagy hogy diverzifikálják a piacot) jelentős mértékben hibásnak bizonyulnak.

Hanushek (2004) bemutatja, hogy az iskolák finanszírozásának növelése néhány kivételtől eltekintve hosszú évtizedeken keresztül csupán igen korlátozott hatást gyakorolt az oktatási kimenetekre. A rendelkezésre bocsátott erőforrásokat különböző módon lehet használni annak érdekében, hogy azokból minden tanuló részesüljön, például úgy, hogy javítják a tanteremben dolgozó személyzet arányát, a szakmai fejlesztés révén fokozzák a tanári kompetenciák szintjét, és rugalmas módon alkalmazzák a tanácsadási és mentorálási tevékenységeket és kapacitást.

Az elmúlt évek során sok országban piaci alapú reformokat vezettek be. Whelan (2009) azonban kétségbe vonja a választás és a verseny, mint a javítás hajtóerőinek értékét, mivel ezek olyan egységekre osztják az egész rendszert, amelyek túl kicsik ahhoz, hogy innovációs hatást érjenek el, és gyakran fokozzák és erősítik a tanulmányi, etnikai és szociális rétegződést.

A 21. Századi Oktatás Nemzetközi Bizottsága 1996-ban hét feszültségforrást azonosított az egyes országok oktatási rendszereiben – beleértve például a verseny és az egyenlő lehetőségek közötti, vagy a motivációt jelentő verseny és a mindenki számára egyenlőséget és szociális igazságosságot elősegítő kooperáció kiegyensúlyozása közötti feszültséget.

Ezért továbbra is megmarad az az igény, hogy megtaláljuk a választ e kihívásokra és kialakítsuk a magas minőségű, megfelelően „érzékeny” ellátást minden tanuló számára. Leadbeater és Wong (2010) mindezt az alábbi módon fejezi ki: *„Az iskolával szemben megnyilvánuló elégedetlenség, amely kifejeződik a magas lemorzsolódási arányokban és a rossz vizsgaeredményekben, arra enged következtetni, hogy fokozódó igény van egy, az eddigiektől különböző iskolai élményfajtára – olyan élményre, amely teljesebb körű, gyümölcsözőbb és jobban megfelel azoknak a készségeknek, amelyekre az embereknek az előttünk álló században szükségük lesz.”* (3. o.)

A befogadó oktatás és nevelés közös nyelve

Mint az előzőkben bemutatott indoklás is sugallja, közös nyelvre van szükség, amikor befogadó oktatásról és nevelésről beszélünk. Ez újra és újra felmerülő téma volt az RA4AL projekttevékenység során is. Az egyes országok oktatási rendszerei meglehetősen egyéniék (Meijer, 1999, 2003) – ezért bármely ország befogadó oktatásának és nevelésének bármilyen irányú vizsgálatát az ugyanabban az országban bevezetett szélesebb értelmű oktatási reformok keretein belül kell értelmeznünk.

A „*Pedagógusképzés a befogadásért Európában*” című ügynökségi jelentés (2011) vázol néhány közelmúltbeli fejlődést, beleértve a „heterogenitás” és a „sokféleség, sokszínűség” fogalmak használatát, de kifejti, hogy a terminológia megváltozása nem mindig tükrözi a gondolkodás vagy a gyakorlat terén bekövetkezett változásokat. Ha az alkalmazott nyelvi forma továbbra is az egymástól különböző csoportok társadalmon belüli különállását vagy különbözőségét erősíti, akkor a bevezetett új szakpolitikai elem is nagy valószínűséggel csak az eredeti, nem befogadó politika megváltoztatásához szükséges „pótlólagos” intézkedések formájában fog megjelenni.

Az RA4AL projekt megvalósítása során az országok képviselői felvetették annak igényét, hogy világossá kell tenni a projekttel összefüggésben felmerülő speciális kifejezések jelentését is. Ezek a kifejezések a következőket foglalják magukban: minőség, növekedés és teljesítmény. A projekt során használt munkadefiníciókat az alábbiakban adjuk közre.

Az RA4AL pozíciópapírban vázolt minőség definíciója a következő:

„A minőséget annak fényében szükséges látnunk, hogyan definiálják az egyes társadalmak az oktatás célját. A legtöbb esetben két fő cél merül fel: az első, hogy biztosítsák a tanulók kognitív fejlődését. A második az oktatás szerepét hangsúlyozza a tanulók kreatív és érzelmi növekedésében, és abban, hogy hozzásegítsék őket a felelős állampolgári lét folytatásához szükséges értékek és hozzáállás megszerzéséhez és kialakításához. Végül, a minőségnek ki kell állnia az egyenlőség próbáját is: a bármely csoporttal szemben megnyilvánuló diszkrimináció által jellemzett oktatási rendszer nem teljesíti ezt a feltételt.” (UNESCO, 2004, Előszó)

Ami a *teljesítményt* illeti, Wallace (2010) ezt a kifejezést olyan értelemben használja, hogy „*az erőfeszítés, a tanulás, a kitartás, az önmagunkba vetett hit és a bátorítás kimenete. Magában foglalja az egyén találkozását a kihívásokkal, továbbá azt, hogy felfedezéseket tesz és learatja az erőfeszítésekből és a tanultak alkalmazásából akár belsőleg, akár külsőleg adódó jutalmakat.*” (6. o.) Ez a szélesen értelmezett definíció szembeállítható bizonyos *szintek elérésével*, amit általában akkor használunk, ha arra kívánunk utalni, hogy a tanulók rendszerint formális, standardizált értékelés vagy vizsga során bizonyos jegyeket szereznek vagy bizonyos szintet érnek el. Azt a tényt is figyelembe kell venni, hogy az értékelt teljesítmények vagy szintek elérése országonként és kultúránként változhat.

Az RA4AL projekttel szorosan összefügg és fontos az *alulteljesítés* definíciója, amelyet gyakran úgy tekintenek, mint egy értékelési vagy teszteredmény és a tényleges teljesítés közötti diszkrepanciát, eltérést. A résztvevők azonban azt tartották fontosnak kiemelni, hogy míg a tanulókat hátrányos helyzetbe hozó társadalmi és környezeti tényezőket is figyelembe kell venni, eközben valamennyi tanuló kapacitását – és kitartását, állhatatosságát – emelni kell, és bármilyen típusú alulteljesítést külön meg kell vizsgálni és foglalkozni kell vele.

Végül, a projekt összefüggésében használt *növekedés, fokozás* kifejezés arra utal, hogy növeljük vagy javítjuk az egyének vagy csoportok teljesítési szintjét és/vagy teljesítményét. Az, hogy az ilyen növekedés, fokozás hogyan mérhető, attól függ, a tanuló(k) milyen területe(ke)n teljesítik alul a tőlük elvárt szintet – ám az világos, hogy a magas és az alacsony szinten teljesítők közötti szakadék megszüntetése nem jelentheti a standardok csökkentését, hanem a mindenkivel szemben támasztott magas szintű elvárások megtartását.

A projekt fő megállapításai és ajánlásai

A korábbi időszak ügynökségi projektjeire, a legutóbbi nemzetközi kutatómunkára és az RA4AL konferencia során a kiállításon, az inputok keretében, az egyes szemináriumokon és vitákon bemutatott anyagokra támaszkodva az alábbi, a tanulók teljesítményének növelésével kapcsolatban kritikus jelentőségű kulcsterületek kerültek azonosításra.

1. Együttműködő szakpolitika és gyakorlat. A tanulók bevonása és támogatása érdekében, különösen azok esetében, akiknek hátrányokat kell leküzdeniük, bizonyos szolgáltatások nyújtására van szükség a helyi közösségekben, – a szakpolitika és a gyakorlat szintjén is – az oktatási, egészségügyi, szociális ellátási és egyéb szervezetek, ügynökségek szoros együttműködése révén. Együttműködésre és megfelelő hálózati tevékenységre van szükség minden szinten – országos, helyi, iskolai és tantermi szinten egyaránt – minden érintett szereplő, tanuló és család részéről, hogy koordinált válaszok szülessenek és lehetővé váljon az erőforrások hatékony kihasználása.

Az RA4AL összefoglaló jelentésben különös figyelmet kapott a rendszer különböző szintjei között megvalósuló együttműködés sok-sok vonatkozása, területe – az osztályban megvalósuló együttműködő értékeléstől és tanulástól a nemzetközi szinten megjelenő professzionális hálózatokig. Ez kiemelte az iskolában meglévő társadalmi tőke és a rendszer reformjának jelentőségét, fontosságát. Mivel az együttműködő szakpolitika és gyakorlat valamennyi témán átívelő közös elem, megfelelő keretet nyújthat a jövőbeli vizsgálódásokhoz.

2. Az iskolai és rendszerszintű vezetés, vezetők támogatása. Az iskolai és az egész rendszer élén álló vezetőknek meg kell kapniuk azt a támogatást, amely biztosítja, hogy megfelelő vízióval, küldetéssel és egyben a szükséges kompetenciákkal is rendelkezzenek ahhoz, hogy megteremtsék a pozitív szellemiséget és a befogadó gyakorlathoz szükséges megfelelő vezetési stílust és technikát. A tanulók sokrétű igényei kielégítésének megtervezése integráns részévé kell, hogy váljon az egész iskola/régió fejlesztési folyamatainak, amelyeknek viszont a maguk területén koherens módon össze kell fogniuk az érvényes és valós prioritásokat.

Az RA4AL projekt megállapításai hangsúlyozzák annak fontosságát, hogy el kell mozdulni a „top down”, „felülről lefelé” vezetéstől az olyan megosztott vezetés irányába, amely előtérbe helyezi a csapatmunkát és az együttműködő problémamegoldást.

3. Befogadó jellegű elszámoltathatóság. A rendszerszintű és az iskolai szintű elszámoltathatóság megközelítésének lényeges eleme az önértékelés, önismeret és/vagy a társaktól kapott értékelés, hogy az egyes érintett szereplők úgy tekinthessenek az elszámoltathatóságra, mint amit ők maguk szakmailag birtokolnak, ahelyett, hogy azt kívülről erőltetnék rájuk.

Az oktatásnak és nevelésnek a nagyobb egyenlőség felé történő elmozdulása érdekében a teljesítmény-indikátorok széles skálájára, amelyek megfelelnek a helyi adottságoknak, helyzetnek. Az indikátorok a bemenetekre, az erőforrásokra, a folyamatokra és a kimenetekre/eredményekre koncentrálnak. A fejlesztéseknek mérniük kell, mit tartanak a tanulók értékesnek, hogy biztosítani lehessen a következetességet, és meg lehessen erősíteni a befogadó értékeket és gyakorlatot.

4. „Személyre szabás” azáltal, hogy odafigyelünk a tanulókra. A tanuló véleményének ismerete kulcsfontosságú bármely szakpolitika és gyakorlat megformálásában. A személyre szabás azt is magában foglalja, hogy szorosan együttműködünk a szülőkkel és a családokkal a különböző igények, szükségletek minél holisztikusabb módon történő kielégítése érdekében. A személyre szabásra irányuló nagyobb figyelem felismeri az értékelés rugalmasabb rendszerei iránti igényt, ahelyett, hogy különböző teszt módszerek alkalmazásával próbálná alakítani az egyes standardokat. Ha a helyes utat választja, akkor a kiválóságot fogja értékelni a tanulás minden területén.

5. A befogadó oktatásra-nevelésre irányuló szakmai fejlesztés. A tanárok bármilyen rendszer/iskolai szintű változás aktív szereplőivé, előmozdítóivá kell, hogy váljanak, és kompetenciáikkal foglalkozni kell mind a pedagógus alapképzés, mind pedig a folyamatos szakmai

fejlesztés, továbbképzés során. Valamennyi pedagógusnak ki kell fejlesztenie magában a szükséges értékeket, hozzáállást, készségeket, tudást-ismeretet és megértést ahhoz, hogy biztosítani tudja minden tanuló bármilyen oktatási környezetben megvalósuló tanulásának és a tanulási folyamatban való teljes részvételének lehetőségét.

Az Ügynökség *Befogadó tanárok profilja* (2012) című munkájában meghatározott négy kompetenciaterületet, amelyekre szükségük van azoknak a tanároknak, akik várhatóan sikeresek lesznek majd a tanulók teljesítményének növelése terén. Ezek: a tanulók sokrétűségének, sokféleségének értékelése, minden tanuló támogatása, együttműködés másokkal és a személyes szakmai fejlődés-fejlesztés.

6. Pedagógiai megközelítés mindenki számára. Az Ügynökség munkájának ismeretében, amelyet a közelmúlt nemzetközi kutatásai is igazolnak, nyilvánvaló, hogy léteznek olyan pedagógiai megközelítések, amelyek minden tanuló számára előnyökkel járnak. Ilyen például a csoportos tanítás és a társak segítségével történő tanulás.

Florian és Black-Hawkins (2011) megjegyzi, hogy annak kiterjesztése, ami „normál esetben” rendelkezésre áll mindenki számára, komplex pedagógiai feladat. Azt igényli, hogy elmozduljunk egy olyan megközelítéstől, amely a legtöbb tanuló esetében általában bevált (azzal, hogy valami egyesek számára pluszt jelent vagy különbözik az eddig megszokottól) egy olyan megközelítés felé, amelyben „*egy bőséges mértékben mindenki számára elérhető tanulási lehetőségekkel, alkalmakkal jellemezhető, gazdagon fejlődő tanulói közösség működik*” (814. o.).

E témákat nagyobb részletességgel tárgyalja a teljes projektjelentés, amely a következő weboldalon férhető hozzá: <http://www.european-agency.org/agency-projects/ra4a1>

A jövőbeli munka számára felmerülő kérdések

Az egy éves RA4AL projekt kimenetei képezik majd az alapját egy hosszabb távú projektnek, amelyet 2013-tól kezdődően az Ügynökség fog irányítani. Ezt tekintetbe véve a teljes projekt tevékenységét áttekintettük, hogy a jövőbeli munka szempontjából azonosítani tudjuk a fenti témákkal összefüggő kulcstémákat.

A kulcstémák a következő igényeket foglalják magukban:

- Gyakorlati és költséghatékony hálózatépítési, tantermi, iskolai és helyi közösségi, valamint országos/nemzetközi szintű együttműködésre vonatkozó példák gyűjtése, illetve annak vizsgálata, hogy ezek a gyakorlatok milyen hozzájárulást tudnak adni a tanulók teljesítményének növeléséhez.
- A befogadó jellegű vezetésre vonatkozó, már meglévő munkára történő építkezés, hogy megvizsgálhassuk, milyen kompetenciákra van szükség a befogadó rendszerekben/környezetben gyakorolható vezetés szempontjából.
- További munka az oktatási rendszerek és az iskolák számára történő megfelelő elszámoltathatósági mechanizmusokkal kapcsolatban, amelyek felruházzák az érintett szereplőket és egyben tükrözik is a befogadó értékeket és gyakorlatot azáltal, hogy mérhetővé teszik, mi tekinthető értéknek minden tanuló számára, s konkrét bizonyítékkal szolgálnak az egyenlőbb teljesítményhez vezető hatékony gyakorlatról.

- Annak vizsgálata, hogyan szerveződnek az egyes oktatási rendszerek és szolgálatok, figyelembe véve a tanárok kulcsszerepét, valamint a tanulók és családjuk „hangját”, hogy valóban személyre szabott gyakorlatot lehessen bevezetni.
- További munka a tanári kompetenciaterületekkel kapcsolatban, hogy a tanulók sokféle, sokrétű igényeit ki lehessen elégíteni, és egyúttal ki lehessen alakítani az ennek eléréséhez szükséges legmegfelelőbb utakat a pedagógus alapképzés és a folyamatos szakmai fejlesztés terén is.
- Olyan pedagógiai megközelítésekre és stratégiákra irányuló kutatás folytatása, amely túllép a tanár által vezérelt „differenciáláson” és tanuló-központú, személyre szabott tantermi gyakorlatra összpontosít.

Záró megjegyzések

Az RA4AL projekt munka felvetette az igényét egy adatbázis létrehozásának, különösen ami azokat a hatékony megközelítéseket illeti, amelyek minden tanuló teljesítményének növelésére irányulnak, illetve amelyek megvizsgálják azokat a tényezőket, amelyek a hátrányokkal küzdő tanulókat megfelelő kitartás, állhatatosság kifejlesztésére és jó teljesítmény elérésére tesznek képessé. Az RA4AL konferencia összegző beszámolójában Bengt Persson különösképpen hangsúlyozta a rendszerszintű kutatás hiányát.

Széles körű egyetértés volt az egyes országok közötti együttműködés értéke és költség-hatékonysága, illetve a már létező szakpolitika és gyakorlat tapasztalataiból való tanulás fontossága kérdésében. A rendszer valamennyi szintjén megvalósuló ismeretátadás révén a befogadó tanulói közösségek olyan partneri és együttműködő kapcsolatokat fejleszhetnek ki és erősíthetnek meg, amelynek által biztosítani tudják saját tanulási kapacitásuk fejlődését és teljesítményszintjük növelését. Amint azt Fink (2008) megjegyzi: *„Az oktatás több mint a diákok felkészítése saját életkörülményeik kialakítására, bár ez is nagyon fontos. Az oktatás emellett azt is jelenti, hogy felkészítjük őket az életre.”*

Irodalomjegyzék

Dyson, A., Farrell, P., Polat, F., Hutcheson, G., és Gallannaugh, F. (2004) *Befogadás és a tanulók teljesítménye (Inclusion and pupil achievement)* (Research Report RR578). London: Department for Education and Skills

Az Európai Unió Tanácsa (2010) *A Tanács következtetései az oktatás és képzés szociális dimenziójáról (Council conclusions on the social dimension of education and training)*. 3013th Education, Youth and Culture meeting, Brüsszel, 2010. május 11.

European Agency for Development in Special Needs Education (2011) *Pedagógusképzés a befogadásért Európában – kihívások és lehetőségek (Teacher Education for Inclusion – Challenges and Opportunities)* Odense, Dánia: European Agency for Development in Special Needs Education

European Agency for Development in Special Needs Education (2012) *A befogadó tanárok profilja (Profile of Inclusive Teachers)*. Odense, Denmark: European Agency for Development in Special Needs Education

Fink, D. (2008) *Az átalakulás útja az oktatásban – tanulási, vezetési és életviteli rendszerek (The road to transformation in education – Learning, leading and living systems)*. Interneten elérhető konferencia dolgozat http://www.cybertext.net.au/inet_s4wk1/p4_18.htm (last accessed 12/10/2012)

Florian, L. és Black-Hawkins, K. (2011) A befogadó pedagógia feltárása (Exploring Inclusive Pedagogy). *British Educational Research Journal*, 37(5), 813–828. doi: 10.1080/01411926.2010.501096

Hanushek, E. (2004) *Az iskolai minőség néhány egyszerű analitikai vonatkozása (Some simple analytics of school quality)*. Working paper 10229 National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA

International Commission on Education for the twenty-first Century (1996) *Tanulás: a rejtett kincs (Learning: The Treasure within)*: Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century. Paris: UNESCO Publishing

Leadbeater, C. és Wong, A. (2010) *Tanuljunk a végletekből (Learning from the extremes)*. San Jose CA: Cisco Systems

Lindsay, G. (2007) Oktatáspszichológia és a befogadó oktatás-nevelés/mainstreaming hatékonysága (Educational psychology and the effectiveness of inclusive education/mainstreaming). *British Journal of Educational Psychology*, 77, 1–24

Meijer, C.J.W. (1999) *A sajátos igényű oktatás, nevelés finanszírozása (Financing of Special Needs Education)*. Middelfart: European Agency for Development in Special Needs Education

Meijer, C.J.W. (2003) *Befogadó nevelés és tantermi gyakorlatok (Inclusive education and classroom practices)*. Middelfart: European Agency for Development in Special Needs Education

Organisation for Economic Co-operation and Development (2011) PISA in focus 2011/2 (March) *Teljesítményjavítás – utolsóról az első helyre (Improving Performance – Leading from the Bottom)*. Paris: OECD

UNESCO (2004) *Oktatás mindenki számára: A minőség kötelez (Education for All: The Quality Imperative)*, EFA Global Monitoring Report 2005. Paris: UNESCO

UNESCO (2012) *Kirekesztés az oktatásban. Iránymutató az oktatási rendszerek értékeléséhez. Törekvés befogadóbb és igazságosabb társadalmak kialakítására. (Addressing Exclusion in Education. A Guide to Assessing Education Systems Towards More Inclusive and Just Societies)*. Paris: UNESCO

Wallace, B. (2010) Megküzdenni az alulteljesítéssel: Maximális lehetőség biztosítása minden tanuló számára befogadó körülmények között (Tackling underachievement. Maximising opportunities for all pupils in an inclusive setting) in B. Wallace, S. Leyden, D. Montgomery, C. Winstanley, M. Pomerantz and S. Fitton (eds.) 2010. *A tanulók teljesítményének növelése befogadó körülmények között (Raising the achievement of all pupils within an inclusive setting)*. London: Routledge

Whelan, F. (2009) *Megtanultuk a leckét: a jó szakpolitika jobb iskolákat hoz létre (Lessons learned: How good policies produce better schools)*. London: Whelan

© European Agency for Development in Special Needs Education 2012

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.